

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่องวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรประถมศึกษา พุทธศักราช ๒๕๒๑ ที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนี้ ยังไม่มีผู้ใดทำไว้ แต่มีเอกสารอ้างอิงเป็นแนวทางสำหรับทำการวิจัยครั้งนี้ คือ

เอ เลวี^๑ (A. Lewy) ซึ่งเป็นผู้รวบรวมการศึกษาเกี่ยวกับการประเมินหลักสูตร (Studies in Curriculum Evaluation) ในประเทศอิสราเอล ให้ความเห็นไว้ว่า การประเมินผลเป็นลักษณะสำคัญอย่างหนึ่งในกระบวนการจัดทำหลักสูตรใหม่ เนื่องจากการประเมินผลเป็นวิธีการที่สามารถใช้ตรวจสอบความรู้ ความเข้าใจและประสบการณ์ เพื่อนำไปพิจารณาจัดเตรียมหรือปรับปรุงกิจกรรม อุปกรณ์หรือแก้ไขข้อบกพร่องในหลักสูตรต่อไป

เชวาช เอเด็น^๒ (Shevach Eden) เสนอผลการวิจัยสำรวจความต้องการอันจำเป็นของชนอิสราเอล เพื่อแปรความหมายไว้จากจุดหมายให้เป็นจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยเฉพาะความเป็นปึกแผ่นของสังคมและเอกลักษณ์ของชาติ จากนั้นจึงจัดลำดับความสำคัญของข้อคิดเห็นและข้อเสนออันมีผลในการจัดทำจุดประสงค์การเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกันระหว่างจุดหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ และพิจารณาปรับปรุงจุดประสงค์ของการเรียนในส่วนที่ความเห็นของชาวอิสราเอลซึ่งมีส่วนแย้งกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตร เพื่อให้ได้จุดประสงค์ซึ่งสนองความต้องการของชาติและชาวอิสราเอลทุกประเภท

^๑ A. Lewy, Studies in Curriculum Evaluation (Curriculum Center: Ministry of Education and Culture, Israel, 1973), p.27-28.

^๒ Shevach Eden, "Evaluation Studies-The Translation of General Educational Aims in Functional Needs - A Needs Assessment Study," Studies in Educational Evaluation, vol.1, No.1 (Spring, 1975), pp.5-11.

ฮิลดา ตาบา^๓ (Hilda Taba) มีความเห็นว่า เนื่องจากหลักสูตรเป็นโครงการที่จะช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ ดังนั้นจึงต้องมีการประเมินผลว่า โครงการนี้เมื่อใช้ไปแล้วเกิดผล คือ นักเรียนได้เรียนรู้ตรงตามนั้นหรือไม่ วิธีประเมินผลของการใช้หลักสูตรนั้น ต้องคำนึงถึงตัวนักเรียนเป็นหลักว่า นักเรียนมีการเปลี่ยนแปลงอะไรบ้างในเชิงพฤติกรรมหลังจากได้เรียนจบครบตามหลักสูตร วิธีการวัดหรือประเมินผลหลักสูตรจึงไม่ใช่การคู้คะแนนที่นักเรียนสอบได้เพียงอย่างเดียว แต่จะต้องพิจารณาเรื่องต่อไปนี้คือ

๑. พิจารณาวัตถุประสงค์ต่างๆ ที่ตั้งไว้ในหลักสูตรว่า มีพฤติกรรมใดบ้างที่จะเป็นตัวแทนของวัตถุประสงค์นั้น เพื่อที่จะได้ค้นหาพฤติกรรมนั้นว่ามีอยู่ในตัวนักเรียนหรือไม่เพียงใด

๒. ใช้วิธีการหลายๆ วิธีในการค้นหาสิ่งๆ ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็ก เพื่อดูว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงในค่านิยมบ้าง

๓. สรุป และแปลความหมายของสิ่งๆ ที่เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงในตัวเด็กที่ค้นพบในข้อ ๒ ดังกล่าว

๔. นำสิ่งที่ค้นพบมาปรับปรุงหลักสูตร ปรับปรุงการสอนและนำมาใช้ในการแนะนำนักเรียน

การประเมินผลการใช้หลักสูตร ควรปฏิบัติตามกระบวนการต่อไปนี้ คือ

๑. วิเคราะห์และแปลความหมายของวัตถุประสงค์ให้เห็นชัดในทางพฤติกรรม
๒. เลือกและสร้างเครื่องมือที่เหมาะสมสำหรับรวบรวมข้อมูลหรือหลักฐาน
๓. นำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปใช้ประเมินผลหลักสูตรตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้
๔. รวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับภูมิหลังของนักเรียน และลักษณะของการสอน เพื่อนำมาใช้ประกอบการแปลผลของการประเมินผล

002760

^๓ Hilda Taba, Curriculum Development : Theory and Practice,

ปี ค.ศ. ๑๙๕๕ คณะผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก (The Unesco Mission) ประจำประเทศฟิลิปปินส์ ได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรประถมศึกษาในประเทศฟิลิปปินส์ ซึ่งมีสาระสำคัญที่จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงหลักสูตรให้เหมาะสมกับท้องถิ่น และสัมพันธ์กับความเป็นอยู่ของผู้เรียน ดังนี้

๑. หลักสูตรชั้นประถมศึกษา ยังจำเป็นต้องเน้นความสำคัญของวิชาอ่าน เขียน และคำนวณอยู่ วิชาแบบเก่าเช่น วิทยาศาสตร์เบื้องต้น สังคมศึกษาควรให้คงไว้ ควรเพิ่ม วิชาศิลปดนตรี คหเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น ช่างอุตสาหกรรม การเกษตรและพลศึกษา

๒. ควรกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร และกระบวนวิชาที่เหมาะสมขึ้นใหม่ให้สอดคล้องกับเรื่องที่อยู่ในความจำเป็นหรือความต้องการของประเทศ โดยพิจารณาถึงปัญหาทางเศรษฐกิจด้วย

๓. เพื่อให้ประสบความสำเร็จตามความมุ่งหมายในข้อ ๒ จำเป็นต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงกิจการบางอย่างเกี่ยวกับการจัดบริหารการศึกษาขึ้นเป็นขั้นๆ ตามลำดับความสำคัญ ควรมีการศึกษาค้นคว้าทดลองหาวิธีที่เหมาะสมและปลอดภัยในการวัดและบริหารกิจการค่านนี้

๔. อิทธิพลของวัฒนธรรมต่างประเทศที่กระทบกระเทือนถึงอาชีพของเจ้าของประเทศ โรงเรียนจะมีบทบาทในการแก้ไขสถานการณ์ดังกล่าวนี้ได้อย่างไร และวัฒนธรรมพื้นเมืองต้องได้รับการส่งเสริมตามสมควร

๕. หาทางส่งเสริมให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจการของชุมชน โดย

๕.๑ โรงเรียนทำการสำรวจว่ามีกิจการใดที่โรงเรียนและประชาชนพอจะช่วยเหลือจัดทำรวมกันได้

๕.๒ เจ้าของท้องถิ่นร่วมมือกันปฏิบัติงานอันเป็นสาธารณประโยชน์เพื่อช่วย
แก้ปัญหาส่วนรวม

๕.๓ ให้โรงเรียนกำหนดเวลาพิเศษขึ้น เพื่อช่วยให้นักเรียนมีรายได้พิเศษ
เช่น การเกษตร ปลูกผลไม้หรืองานอื่นใดที่มีผลทำให้ฐานะความเป็น
อยู่ทางครอบครัวหรือชุมชนนั้นดีขึ้น

๖. ควรส่งเสริมให้ครูทำการสอนให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่อันแท้จริงของ
นักเรียน และประชาชนในถิ่นนั้นให้มาก พยายามใช้ตารางสอนที่จัดวิชาให้มีความสัมพันธ์
แก่ตัวผู้เรียน เพื่อให้ทราบว่า วิชาดังกล่าวมีความหมายหรือสำคัญแก่ผู้เรียนอย่างไร ให้
เรียนจากประสบการณ์ตรง เรียนจากปัญหาชีวิตจริง เพื่อให้เด็กเรียนรู้จากการกระทำไม่
ใช่เรียนจากการบอกเล่าของครูหรือจากหนังสือแค่ฝ่ายเดียว

๗. ตัวอย่างหัวข้อปัญหา หรือชื่อของหน่วยงานที่คลุมถึงวิชาต่างๆ สำหรับชั้น
ประถมศึกษาที่มีดังนี้

บ้านและความเป็นอยู่ในครอบครัว

ชีวิตการอยู่ร่วมกันในโรงเรียนของเรา

ชีวิตความเป็นอยู่ในบ้านเมืองของเรา

เรื่อง ของชาวฟิลิปปินส์ในอดีต

ทรัพยากรของประเทศฟิลิปปินส์

ฟิลิปปินส์กับประเทศเพื่อนบ้านใกล้เคียง

ประเทศฟิลิปปินส์กับวัฒนธรรมฝ่ายตะวันตก

สันติภาพของโลก

จอห์น อาร์เธอร์ โกดด์ (John Arthur Godde) ได้เปรียบเทียบ

John Arthur Godde, "A comparison of Young Children in
Achievement of General Skills, Adjustment and Attitudes in an
Individual Progression Curriculum Organization, With Young Children
in a Traditional Curriculum Organization," Dissertation Abstracts
International, Vol. 34, No.5 (November, 1973) PP.2076A - 2808A.

เทียบความเจริญของนักเรียนที่เรียนหลักสูตรที่คำนึงถึงความเจริญของแต่ละบุคคลที่มีหลักสูตรแบบเก่า เพื่อตัดสินว่านักเรียนคนไหนจะได้คะแนนจากการทดสอบ ซึ่งวัดในด้านความสำเร็จ การปรับบุคลิกส่วนตัวและการปรับตัวในสังคมและเจตคติของนักเรียนสูงกว่ากัน การวิจัยดังกล่าวเป็นการศึกษาทดลองกับนักเรียนสองกลุ่มจากโรงเรียนสองแห่งและจัดให้มีการเรียนการสอนเหมือนกันในครั้งแรกเพื่อทดสอบและยืนยันที่เชื่อว่าปัญญา และความสำเร็จในแง่ต่างๆ ทางวิชาการ เจตคติและการปรับบุคลิกภาพส่วนตัว นำผลมาเปรียบเทียบในเชิงสถิติเพื่อหาค่าความแตกต่างของคะแนนเฉลี่ย ซึ่งผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในด้านคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนทั้งสองกลุ่มที่ทำการศึกษา นักเรียนที่เรียนหลักสูตรถึงความเจริญของแต่ละบุคคลได้คะแนนเฉลี่ยในด้านทัศนคติและการปรับบุคลิกภาพส่วนตัวสูงกว่า แต่คะแนนเฉลี่ยในด้านความสำเร็จในวิชาการไม่สูงกว่า

รานา มุซซาฟาร์ อักตาร์^๖ (Rana Muzafar Akhtar) ได้ทำดาารวิจัยเรื่อง

"Curriculum Planning and Development in Elementary School of Pakistan" มีความมุ่งหมายสำคัญคือ เพื่อจะชี้และอธิบายถึงสถานะของการวางแผน และพัฒนาหลักสูตรของโรงเรียนประถมศึกษาในปากีสถาน และเพื่อวางโครงการว่า หลักสูตรในอนาคตควรจะเป็นอย่างไร ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอแนะไว้เกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตรดังนี้

๑. การวางแผนหลักสูตรควรทำในระดับชาติ เพื่อจะได้หลักสูตรที่ใช้ได้ทั่วประเทศ และที่เมาะกับความต้องการของแต่ละท้องถิ่น และแต่ละท้องถิ่นควรมีหลักสูตรเฉพาะของตน และมีระบบซึ่งอยู่ในกรอบเกี่ยวกับหลักสูตรระดับชาติในการวางแผนหลักสูตรครูที่สอน ผู้ปกครอง นักการศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและครูใหญ่ ควรจะเป็นตัวแทนในคณะกรรมการจัดทำหลักสูตร

^๖Rana Muzafar Akhtar, "Curriculum Planning and Development in Elementary School of Pakistan," Dissertation Abstracts International, Vol. 36, No.4 (October, 1975), PP.1869A - 2458A.

๒. การฝึกหัดครูประถมศึกษา ควรจะเน้นการทำแผนการสอน การวางแผน หลักสูตร การจัดระบบโรงเรียน ความเข้าใจเกี่ยวกับเด็ก การฝึกสอนภายใต้การนิเทศ ของครูที่มีความสามารถ และสถาบันการฝึกหัดครูที่มีประสิทธิภาพด้วย

๓. ควรมีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรให้บ่อยขึ้น โดยคำนึงถึงประสบการณ์ที่ผ่านมา ในอดีต ปัจจุบัน และความต้องการในอนาคต วิธีการวัดผลควรจะเปลี่ยนจากการวัด ปีละครั้งมาเป็นระบบการวัดปีละ ๔ ครั้ง

๔. กลวิธีสอนใหม่ๆ และวิทยาการใหม่ๆ ครูใหญ่ควรจะได้นำเข้าไปใช้ใน โรงเรียนเพื่อเร้าใจครูให้เกิดความคิดใหม่ๆ ในวิธีการสอนการเรียนเพื่อสนองความต้องการของเด็ก

หลักสูตรประถมศึกษาควรจัดให้มีวิชาต่างๆ เพื่อสนองความต้องการเฉพาะอย่าง ของนักเรียนแต่ละคน

ฮาโรลด์ จี เซน และ อี ที แมคสวาน^๗ (Harold G. Shane and E.T. McSwan) ได้ให้ความเห็นไว้ว่า การประถมศึกษาเป็นงานสำคัญที่สุดของชุมชน และประเทศ ประสบการณ์การศึกษาในระดับนี้มีอิทธิพลต่อคุณภาพของ เด็ก เด็กส่วนใหญ่ใช้เวลาอยู่กับการศึกษา ระดับประถมศึกษา ครูและนักการศึกษาเป็นผู้รับผิดชอบในการวางแผนการจัดการเรียนการสอน ระดับดังกล่าว ซึ่งจัดขึ้นเพื่อให้เด็กมีประสบการณ์และแนวทางที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิต สังคมปัจจุบันมีส่วนกระตุ้นให้มีการวิจัยพัฒนาการของเด็กและหาวิธีการเรียนการสอนใหม่ๆ มาใช้ในหลักสูตร จัดให้มีการศึกษาเพื่อเตรียมครูที่มีคุณภาพสูง แต่การปฏิบัติดังกล่าวก็ยังไม่เห็นผลที่น่าพอใจ เพราะเด็กมีจำนวนมากขึ้น สังคมมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เรื่อยๆ การประเมินผลเพื่อพัฒนาหลักสูตรจะต้องมีการประเมินผลจากจุดประสงค์และการนำหลักสูตร ไปใช้ตลอดจนปัญหาที่พบ

^๗ Harold G. Shane and E.T. McSwan, Evaluation and The Elementary Curriculum (New York : Henry Holt and Company, 1951), PP. 1 - 8.

ตัวอย่างการประเมินเนื้อหาบางวิชาในหลักสูตร^๕

แนวทางการประเมินเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา

๑. วัสดุการสอนเป็นสิ่งสำคัญหรือไม่ เช่น แหล่งตำราเรียนมีที่ไหน แหล่งค้นคว้าหาข้อเท็จจริง กฎและสูตรต่างๆ ตลอดจนการศึกษาค้นคว้าเพื่อทำงานที่ครูมอบหมายมีที่ใดบ้าง

๒. เนื้อหาวิชาส่งเสริมความคิดของผู้เรียนหรือไม่ นำอะไรไปใช้ได้อย่างไร เช่น ทัศนศึกษา สัมมนา คำจำกัดความ และตรรกวิทยาต่างๆ

๓. เนื้อหาวิชาส่งเสริมให้นักเรียนใ้วางแผนตัวเองได้หรือไม่ ช่วยให้นักเรียนตั้งเป้าหมายและวางแผนการดำเนินชีวิตของตัวเองได้หรือไม่

๔. เนื้อหาวิชาส่งเสริมค่านิยมหรือไม่

๕. เนื้อหาวิชาส่งเสริมประสิทธิภาพของคนหรือไม่ นักเรียนมีทักษะในการใช้วัสดุอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร หน่วยงานประกอบอาชีพ แก้ไขปัญหา เศรษฐกิจของตัวเอง มีทักษะการอ่าน เขียน พูด และความสนใจกว้างขวางหรือไม่

สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก^๕ ได้ทำการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้น ตามโครงการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๐๖ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ได้สอบถามความคิดเห็นของครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ จำนวน ๗๓๕ คน ในด้านเนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อนุমানได้ว่า เนื้อหาของแต่ละวิชาไม่สู้จะสอดคล้องกับความมุ่งหมายที่วางไว้คือนัก และยังมีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในชั้นต่อๆ ไปไม่มากเท่าที่ควร ส่วนในเรื่องความยากง่ายและความมากน้อยของเนื้อหาวิชาต่างๆ นั้น มีความเหมาะสมกับวัยของเด็กก็พอควร วิชาที่ค่อนข้างจะยากและมากไป ในความเห็นของครูประมาณหนึ่งในห้า ได้แก่วิชาภาษาไทย ด้านการอ่านและเขียน วิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้น และวิชาสังคมศึกษา

^๕ Ibid, P.217.

^๖ วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก, รายงานการวิจัยตอนที่ ๒ หลักสูตรประถมศึกษาปีที่ ๑ การวิจัยหลักสูตรประถมศึกษาตอนต้นโครงการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๐๖ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พระนคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๐๘), หน้า ๔๑—๔๔.

ความเหมาะสมของวิชาต่างๆ ที่หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ กำหนดให้เด็กเรียน นั้น คำตอบของครูแสดงแนวโน้มว่า เนื้อหาบางตอนของวิชายังไม่เหมาะสมอยู่บ้าง วิชาที่เนื้อหาเป็นอันมากไม่เหมาะสมได้แก่ วิชาวิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา และศิลปะศึกษา ในเรื่องความไม่เห็นด้วยนี้ ครูอาจจะไม่เข้าใจวัตถุประสงค์ของการสอนแต่ละวิชาและ มองไม่เห็นคุณประโยชน์ของวิชามากเท่าที่ควร ซึ่งอาจจะ เป็นปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ ความไม่เห็นด้วยของครู เช่นเดียวกัน

ในเรื่องประมวลการสอน โดยทั่วไปแล้วกล่าวได้ว่า มีความชัดเจนดีพอควร เนื้อหาวิชาที่บรรจุไว้มีความสัมพันธ์กับเนื้อหาในหลักสูตรเป็นอันดี แต่มีข้อเสียอยู่ว่า ประมวลการสอนที่ใช้อยู่ยังไม่ค่อยจะเหมาะสมกับท้องถิ่นนี้ ซึ่งนับว่า เป็นข้อบกพร่อง อย่างมาก

ในค่านเนื้อหาวิชาสังคมศึกษา ครูถึงร้อยละ ๒๒ กล่าวว่า อ่านแล้วไม่ค่อย เข้าใจก็ เพราะหลักสูตรกำหนดไว้คลุมเครือไม่ชัดเจน และเนื้อหาที่กำหนดไว้สั้นเกินไป พอเป็นแนวทางเท่านั้น นอกจากนี้ครูให้ความเห็นว่า เนื้อหาวิชาสังคมศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ ๑ ยังไม่เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานของการเรียนในชั้นต่อไปมากเท่าที่ควร

ความคิดเห็นของผู้บริหารการศึกษาและครูชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ เกี่ยวกับหลักสูตร ชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ ในค่านวิชาเรียน และเนื้อหาวิชา ผู้บริหารการศึกษาและครูตอบว่า เหมาะสมกับวัยของเด็กทั้งในค่านปริมาณและความยากง่าย แต่ไม่สัมพันธ์กับความมุ่งหมาย ของหลักสูตร ในค่านประมวลการสอนผู้บริหารการศึกษาและครูเป็นจำนวนมากมีความเห็น ว่า ไม่เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น

* วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้า เรื่องเด็ก, รายงานวิจัยตอนที่ ๑ หลักสูตรชั้นประถมศึกษาปีที่ ๔ การวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา ตอนต้น โครงการวิจัยหลักสูตรประถมศึกษา ๒๕๐๒ กรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (พจนานุกรม: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๐๕), หน้า ๒๒ - ๒๓.

จากรายงานการวิจัยเนื้อหาวิชาวิทยาศาสตร์พบว่า เนื้อหาไม่ชัดเจนและไม่เหมาะสมที่จะเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ขั้นต่อไป ครูประมาณครึ่งหนึ่งบอกว่า เนื้อหาไม่เหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น และไม่ผู้จะมีประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ได้แก่ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของสาร ส่วนเรื่องที่มีประโยชน์มากที่สุด คือ เรื่องการเปลี่ยนแปลงของลมฟ้าอากาศ

๙ คณะอนุกรรมการทวิเคราะห์หลักสูตร^{๑๑} ได้ทำการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษา ฉบับพุทธศักราช ๒๕๐๓ เมื่อปีพุทธศักราช ๒๕๑๓ โดยมีความมุ่งหมายเพื่อพิจารณาหลักสูตรเก่าว่า มีอะไรที่ที่อยู่แล้วหรือมีอะไรที่ควรปรับปรุงแก้ไข นอกจากนี้ก็เพื่อหาข้อเสนอแนะเรื่องใหม่ ซึ่งจะ เป็นประโยชน์ต่อการสร้างหลักสูตรใหม่ โดยมีหลักเกณฑ์การวิเคราะห์ คือ

๑. คำนึงถึงความเหมาะสมในเชิงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กไทยในวัยประถมศึกษา
๒. คำนึงถึงความสมควรและความเป็นไปได้ในทางจิตวิทยาการเรียนรู้และความเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าทางวิชาการ
๓. คำนึงถึงความต่อเนื่องของประสบการณ์การเรียนรู้และการประสานเกี่ยวพันของแขนงวิชาต่างๆ
๔. คำนึงถึงความจำเป็น ความต้องการของบ้านเมืองและเอกลักษณ์คนในแง่เศรษฐกิจสังคมและวัฒนธรรม
๕. คำนึงถึงประสบการณ์เบ็ดเสร็จอันพึงประสงค์ของมหาชนที่รัฐเกณฑ์ให้เข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา

^{๑๑}กระทรวงศึกษาธิการ, กรมวิชาการ, รายงานการวิเคราะห์หลักสูตรประถมศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. ๒๕๐๓ (พระนคร : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว, ๒๕๑๓), หน้า ๑๒ — ๕๒.

๖. คำนึงถึงแนวโน้มและความต้องการทางการศึกษา ในระยะเวลาที่จะใช้หลักสูตรใหม่ คือระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๐ โดยประมาณ

๗. คำนึงถึงการยืดหยุ่นและปฏิบัติได้ตามความผันแปรแตกต่างของท้องถิ่น กลุ่มชน บุคคล และกาลเวลา

ผลการวิเคราะห์หาค่านิยมของหลักเกณฑ์ข้างต้น มีสาระสำคัญดังนี้

๑. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
 - ๑.๑ หลักสูตรกำหนดความมุ่งหมายไว้กว้างขวางมีเหตุผลเหมาะสมแต่เกินกำลังความสามารถที่ครูประถมศึกษาจะปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้ครบ
 - ๑.๒ ความมุ่งหมายของหลักสูตร สะท้อนความต้องการทางเศรษฐกิจและสังคมโดยทั่วไป
 - ๑.๓ ความมุ่งหมายมีลักษณะสากล ไม่ได้เน้นความเป็นจริงที่เป็นลักษณะเฉพาะของสังคมไทย
 - ๑.๔ ความมุ่งหมายมิได้สอดคล้องกับลำดับชั้นวุฒิภาวะของเด็กที่ต่างกัน ทำให้ยากในการนำไปเป็นเครื่องกำหนดแนวทางและโครงสร้างของเนื้อหาตามระดับชั้นต่างๆ
 - ๑.๕ หลักสูตรกำหนดไว้แค่ความมุ่งหมาย อัตราเวลาเรียน และเนื้อหาอย่างฉะฉาน มิได้กำหนดลักษณะของกิจกรรมการเรียนการสอนแบบอย่างวิธีสอน การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ตลอดจนการวัดผล ซึ่งจะเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การศึกษามรรลุเป้าหมาย
 - ๑.๖ ความมุ่งหมายของหลักสูตร ถ้าจำแนกออกเป็นพฤติกรรมการเรียนรู้อาจพบว่า ส่วนมากเป็นพฤติกรรมเกี่ยวกับความรู้สึกและค่านิยม
 - (Affective Domain) พฤติกรรมที่เป็นความรู้ หรือพุทธิปัญญา
 - (Cognitive Domain) มีน้อยและพฤติกรรมที่เป็นทักษะ
 - (Psychomotor Domain) มีน้อยที่สุด

ถ้าพิจารณาลักษณะ เนื้อหาที่กำหนดและสภาพความเป็นจริงของการสอนพบว่า ประสพการณ์ส่วนใหญ่เป็นเรื่องของพุทธิปัญญากับการฝึกฝนทักษะ ส่วนความรู้ลึกและค่านิยมต่างๆ มีน้อย สรุปได้ว่า ความมุ่งหมายลักษณะ เนื้อหาและการเรียนการสอนที่เป็นจริงไม่ได้ประสานสัมพันธ์กัน

๑.๓ ภาษาที่ใช้ในการเรียนเรียงความมุ่งหมายของหลักสูตรส่วนมากเป็นภาษาภาคทฤษฎีมาจากต่างประเทศ ทำให้เป็นอุปสรรคต่อครูประถมศึกษและผู้เกี่ยวข้องทั่วไปในการที่จะทำความเข้าใจและให้ความร่วมมือ

๒. วยเรียน เวลาเรียนในรอบสัปดาห์คือปี และอัตราเวลาเรียนวิชาต่างๆ

๒.๑ หลักสูตรกำหนดให้เด็กที่เข้าเรียนมีอายุไม่ต่ำกว่า ๖ ปี บริบูรณ์ นับว่าเหมาะสมในทางจิตวิทยาพัฒนาการ แต่ในทางปฏิบัติมีโรงเรียนราษฎร์หลายแห่งใช้หลักสูตรนี้กับเด็กก่อนอายุ ๖ ปี บริบูรณ์ ทำให้เกิดปัญหาในด้านความพร้อมของเด็ก

๒.๒ หลักสูตรกำหนดให้มีเวลาเรียนสัปดาห์หนึ่ง ไม่น้อยกว่า ๕ วัน ตลอดสัปดาห์มีเวลาเรียน ๒๕ ชั่วโมง ปีหนึ่งให้มีเวลาเรียนไม่ต่ำกว่า ๓๕ สัปดาห์ ในทางปฏิบัติโรงเรียนจำนวนมาก จะถือเกณฑ์ต่ำสุดดังกล่าว ทำให้เด็กมีเวลาเรียนปีหนึ่งน้อยกว่า ๔๘๐ วัน ตามที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด

๒.๓ อัตราเวลาเรียนวิชาต่างๆ หลักสูตรได้ให้ความสำคัญแก่ภาษาไทยเป็นอันดับแรก สำหรับชั้นประถมศึกษา มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการเพิ่มหรือลดเวลาสำหรับวิชาอื่น ได้แก่ วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ สังคมศึกษา ศิลปะ และพลานามัย ซึ่งผู้ปฏิบัติก็มักน้อยอยู่กับการเรียนแบบมุ่งเนื้อหาวิชามากเกินไป ควรยกเลิกการถือถืออัตราเวลาเรียนของหมวดวิชาต่างๆ เพราะเป็นอุปสรรคในการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความเป็นจริง ควรเน้นที่สาระของประสบการณ์ ทักษะ และทัศนคติมากกว่าน้อยให้เหมาะสม

กับวัยผู้เรียน ตามเวลาเรียนครั้งละ ๑ ชั่วโมง ก็ไม่ควรเคร่งครัดเกินไป เพราะไม่สอดคล้องกับช่วงเวลาความสนใจตามธรรมชาติของเด็กวัยประถมศึกษา

๓. โครงสร้างและเนื้อหาของหลักสูตร

๓.๑ โครงสร้างหลักสูตรทั้งหมด เป็นโครงสร้างที่ยึดวิชาต่างๆ เป็นหลัก (Subject matter oriented) จึงไม่ประสานสัมพันธ์กับความมุ่งหมายทั่วไป

๓.๒ การกำหนดเนื้อหาหลักสูตรเป็นรูป ๖ วิชา คือ ภาษา สังคมศึกษา วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ศิลปะและพลานามัย ซึ่งยังไม่เพียงพอกับความจำเป็นในปัจจุบัน ถ้าคำนึงถึงสัดส่วนใหญ่ที่มีโอกาสได้ศึกษาเพียงระดับประถมศึกษา

๓.๓ หลักสูตรยึดโครงสร้างและเนื้อหาที่มุ่งให้เด็กเรียนรายละเอียดต่างๆ มากเกินไป จึงทำให้ไม่สามารถเรียนรู้รายละเอียดดังกล่าวได้หมดทันกับความเปลี่ยนแปลงและความก้าวหน้าของวิทยาการและเทคโนโลยี

๓.๔ เนื้อหาและทักษะที่กำหนดให้เรียนตามหลักสูตรที่ส่วนใหญ่ที่เป็นความรู้ที่ผู้เรียนน่าจะศึกษาค้นคว้าเองได้ต่อไป และเป็นความรู้ที่มีส่วนพัฒนาระบบความคิดและวิธีคิดที่มีประสิทธิภาพน้อยเกินไป

๔. ข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำหลักสูตรใหม่

๔.๑ จุดอ่อนและข้อบกพร่องของหลักสูตรประถมศึกษา ฉบับ พ.ศ. ๒๕๐๓ ตามที่วิเคราะห์ควรได้รับการพิจารณาโดยละเอียดเพื่อหลีกเลี่ยงมิให้เกิดขึ้นอีก

๔.๒ การจัดทำหลักสูตรใหม่ ไม่ควรยึดหลักสูตรเก่าเป็นหลักแล้วปรับปรุงส่วนประกอบต่างๆ ควรตั้งขึ้นใหม่ทั้งหมด เพื่อจะได้ไม่ยึดติดรูปวิชาต่างๆ ที่มีอยู่เดิม อัตราเวลาเรียนควรมุ่งสาระสำคัญของประสบการณ์ทักษะ และทัศนคติที่ต้องการให้เกิดขึ้นตามสัดส่วนที่พอเหมาะแก่ธรรมชาติความรู้ต่างๆ วุฒิภาวะและความสนใจของเด็ก

- ๔.๓ การจัดทำหลักสูตรใหม่ ควรคำนึงถึงพื้นฐานที่จำเป็นได้แก่ ความจำเป็น ความต้องการของประเทศ และเอกลักษณ์คนในแง่ เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และความมั่นคงของชาติ คำนึงถึงประสบการณ์เบ็ดเสร็จของคนส่วนใหญ่ ซึ่งต้องเข้าเรียนตามพระราชบัญญัติประถมศึกษา แนวโน้มและความต้องการทางการศึกษาในช่วงเวลาที่จะใช้หลักสูตรใหม่ คือ ระหว่าง พ.ศ. ๒๕๒๐ - ๒๕๓๐ คำนึงถึงความเหมาะสม ในเชิงจิตวิทยาพัฒนาการของเด็กไทยในวัยประถมศึกษา ความสมควร และความเป็นไปได้ในทางจิตวิทยาการเรียนรู้ และความเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าของวิทยาการความต่อเนื่องของประสบการณ์การเรียนรู้ และการประสานเกี่ยวพันของแขนงวิชาต่างๆ ตลอดจนการยืดหยุ่น และ ปฏิบัติได้ตามความผันแปรแตกต่างกันของท้องถิ่น กลุ่มชน บุคคล และ กาลเวลา
- ๔.๔ การจัดทำหลักสูตรใหม่ ควร มีปรัชญาทางการศึกษาที่สอดคล้องกับ พื้นฐานและเอกลักษณ์ของชาติ และพื้นฐานในข้อต่างๆ ที่กล่าวมา
- ๔.๕ การกำหนดความมุ่งหมาย สาระเนื้อหา และรูปแบบของหลักสูตร ควรจัดให้ครอบคลุมประสบการณ์ ความรู้ความคิด ความรู้สึก ค่านิยม และทักษะต่างๆ ให้ได้สัดส่วนสัมพันธ์และประสานกันดี
- ๔.๖ การจัดทำหลักสูตรใหม่ระดับประถมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ควรให้ สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างดีกับการศึกษาตอนประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษานอกโรงเรียนหรือการศึกษาผู้ใหญ่
- ๔.๗ ควรจัดทำคำแนะนำวิธีใช้หลักสูตรลงไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจนและสะดวก ต่อการปฏิบัติ
- ๔.๘ ควรมีการทดลองใช้หลักสูตรภายในกำหนดเวลาที่ไม่นานเกินไป เพื่อให้ มีการแก้ไขปรับปรุงตามความจำเป็นและทดสอบความเหมาะสม
- ๔.๙ ควรมีการประชาสัมพันธ์เป็นระยะๆ เพื่อสร้างทัศนคติและความเข้าใจ ที่ถูกต้องแก่บุคคลในวงการศึกษาและประชาชนทั่วไป

๔.๑๐ ควรมีสำนักรางานกลาง และเจ้าหน้าที่ผู้มีความรู้ความชำนาญในการพัฒนาหลักสูตรเป็นหน่วยปฏิบัติการถาวร ทั้งในระยะร่างหลักสูตรใหม่ และระยะต่อไป เกี่ยวกับการจัดทำรายละเอียดหลักสูตรและปรับปรุงหลักสูตรให้รับกับการเปลี่ยนแปลงก้าวหน้าต่างๆ เพื่อพัฒนาหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น ตลอดจนมีหน้าที่ปรับปรุงแบบเรียน ฝึกอบรมครู และทดลองใช้หลักสูตรด้วย

* ในค่านแนวความคิดที่เกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตร คณะกรรมการวางพื้นฐานเพื่อการปฏิรูปการศึกษา ได้เสนอหลักการเกี่ยวกับหลักสูตรกลางและหลักสูตรท้องถิ่นไว้ว่า^{๑๒}

๑. เนื้อหาของหลักสูตร จะต้องมีส่วนหนึ่งที่ทุกคนเรียนเหมือนกันในสาระสำคัญ เพื่อความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เพื่อความเป็นไทยร่วมกัน และอีกส่วนหนึ่งที่แต่ละคนมีโอกาสเรียนแตกต่างกันให้เหมาะสมกับอุปนิสัย ความสนใจ และเหมาะสมกับความต้องการของท้องถิ่น (หมายความว่า ให้มีหลักสูตรบังคับและหลักสูตรเลือก)

๒. เนื้อหาหลักสูตรที่กำหนดควรมุ่งให้ผู้เรียนได้เรียนรู้สิ่งที่จะมีคุณประโยชน์ระยะยาว เป็นหลักและให้เรียนรู้สิ่งที่จะเป็นประโยชน์ในการดำรงชีพที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมาประกอบกัน

๓. เนื้อหาของหลักสูตร ควรมีความรู้เบื้องต้นทางการเกษตรที่อิงหลักวิทยาศาสตร์ ที่ผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิบัติทดลองจริงๆ เพื่อเพิ่มผลผลิต

๔. เนื้อหาของหลักสูตรควรจะต้องปลูกฝังให้ผู้เรียนรักท้องถิ่น ถือว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องบำรุงรักษาสุขภาพจิตใจสงวนและทะนุบำรุงทรัพยากรธรรมชาติในท้องถิ่น

๕. เนื้อหาของหลักสูตร ควรจะให้ผู้เรียนสามารถรักษา ถวายทอดและปรับปรุงขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่นให้เหมาะสมกับความจำเป็นของกาลสมัย

^{๑๒} สุนทร สุนันท์ชัย, "การปรับหลักสูตรให้เข้ากับท้องถิ่น," เอกสารการบรรยายในการสัมมนานักพัฒนาหลักสูตรส่วนท้องถิ่น (๑๕ ธันวาคม และ ๒๒ ธันวาคม, ๒๕๑๔) : ๖. (อัครสำเนา).

๖. เนื้อหาของหลักสูตรควรมุ่งให้ผู้เรียนรับผิดชอบ และรู้สึกว่ามีภาระหน้าที่ต่อสังคม ผลประโยชน์ของตนขึ้นอยู่กับส่วนรวม โดยเฉพาะท้องถิ่นของตน
๗. เนื้อหาของหลักสูตร ควรให้ผู้เรียนสามารถค้นพบความหวังในท้องถิ่นและนำความรู้ไปใช้ในการปรับปรุงการประกอบอาชีพ และเศรษฐกิจของท้องถิ่นให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น

* นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ^{๓๓} ได้เสนอแนะในการวิจัยพัฒนาและเผยแพร่หลักสูตร เพื่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศไว้ดังนี้

๑. ในการพัฒนาประเทศ แต่ละชุมชนจะต้องพัฒนาทั้งระบบการปกครอง ระบบเศรษฐกิจ ระบบสังคมและระบบการเมือง เพื่อเจริญทั้งทางโลกและทางธรรม

ในการที่ชุมชนแต่ละชุมชนจะพัฒนาถึงกล่าวได้ บุคคลในชุมชนจะต้องพัฒนาทั้งทางโลกและทางธรรม

บุคคลจะพัฒนาทั้งทางโลกและทางธรรมได้ก็ด้วยสูตร ซึ่งต้องมีประสิทธิภาพในการพัฒนาบุคคลเพื่อพัฒนาชุมชน ซึ่งจะมีผลในที่สุดต่อการพัฒนาประเทศ*

ดังนั้นหลักสูตรจึง เกี่ยวข้องกับการพัฒนาประเทศ

๒. ผลการวิจัยหลายเรื่อง เช่น ความสูญเปล่าอันเนื่องมาจากความล้มเหลวทางการเรียนในชั้นประถมศึกษา และเรื่องผลสัมฤทธิ์ในวิชาวิทยาศาสตร์ของเด็กไทยในระดับชั้นต่างๆ ที่เสนอในการสัมมนาเรื่องจะยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของเด็ก อ่างไร ซึ่งเสนอโดยสถาบันระหว่างชาติ สำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก ณ หอประชุมมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ เมื่อวันที่ ๓ - ๔ กรกฎาคม ๒๕๑๘ พอสรุปได้ดังนี้

^{๓๓} นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ "ข้อเสนอแนะในการวิจัยพัฒนาและเผยแพร่หลักสูตร เพื่อการพัฒนาชุมชนและการพัฒนาประเทศ," การวิจัยการศึกษา อดีต ปัจจุบันและอนาคต, (กรุงเทพมหานคร . โรงพิมพ์การศาสนา, ๒๕๑๘), หน้า ๖๐ - ๖๑.

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของกลุ่มตัวอย่างต่ำหรือตก เพราะสภาพในโรงเรียนในครอบครัวและในชุมชน ไม่อำนวยให้เด็กมีโอกาสทางการศึกษาเท่าที่ควร ในขณะที่เด็กสภาพในโรงเรียน ซึ่งมีแกนสำคัญอยู่ที่หลักสูตรก็หาได้เป็นหลักสูตรที่จะช่วยแก้ปัญหาในครอบครัวและในชุมชนให้มีสภาพดีขึ้นหรือไม่ กล่าวสั้นๆ ได้ว่า หลักสูตรไม่สนองความต้องการของชุมชน ชุมชนจึงไม่พัฒนา เมื่อชุมชนไม่พัฒนา ชุมชนก็ไม่สามารถสนับสนุนโรงเรียนอันประกอบด้วยครูและนักเรียนได้ ส่วนโรงเรียนเมื่อไม่ได้รับการสนับสนุนก็ไม่สามารถผลิตคนออกไปแก้ปัญหาชุมชนได้ ผลอันเกิดแต่เหตุสืบเนื่องกันเป็นทอดๆ กว้นจนครบวงจรเป็นผลให้เกิดความขาดแคลนในทุกๆ สถาบันทางสังคม ฉะนั้นหลักสูตรจึงต้องสนองความต้องการของชุมชนและเกี่ยวข้อง โดยตรงกับการพัฒนาชุมชน

*นอกจากนี้ นवलเพ็ญ วิเชียรโชติ ยังได้เสนอแนะไว้ด้วยว่า ควรจะมีวิจัยหลักสูตรการวิจัยหลักสูตรเพื่อให้สนองความต้องการของชุมชนทำได้หลายระดับ คือ หลักสูตรประถมศึกษา หลักสูตรมัธยมศึกษา อาชีวศึกษา หลักสูตรฝึกหัดครู หลักสูตรการศึกษา และหลักสูตรอุดมศึกษา สำหรับหลักสูตรประถมศึกษาเป็นระดับสำคัญที่สุดที่ต้องเร่งรัดพัฒนา เพื่อการพัฒนาประเทศ เพราะประชาชนส่วนใหญ่ของประเทศจบการศึกษาเพียงแค่ระดับประถมศึกษา *

* สนั่น อินทรประเสริฐ และนำทรัพย์ จันทน์หอม^{๑๔} อธิบายไว้ว่า หลักสูตรหรือประมวลการสอนควรมีการปรับปรุงให้เป็นกระบวนการที่สืบเนื่องและสัมพันธ์กับงานอื่นๆ เพื่อให้สอดคล้องกับชีวิตความเป็นอยู่ของชุมชนและประเทศชาติ และควรคำนึงถึงเรื่องต่อไปนี้ด้วย คือ

๑. การศึกษาค้นคว้าเรื่องของความเจริญงอกงามหรือพัฒนาการของเด็ก
๒. อาศัยความรู้ทางสังคมวิทยาเพื่อศึกษาพิจารณาถึงลักษณะของชุมชนว่าจะมีการปรับปรุงขึ้นอย่างไร

^{๑๔} สนั่น อินทรประเสริฐ และนำทรัพย์ จันทน์หอม, คู่มือโรงเรียนชุมชน,

๓. องค์ประกอบต่างๆ ของหลักสูตร เช่น เนื้อเรื่อง วิชาสอน การวัดผล
อุปกรณ์ ต้องมีส่วนสัมพันธ์กับปัญหา ความต้องการ ความจำเป็นทั้งที่เป็นของเด็กและ
ชุมชนควย

๔. ลักษณะความยืดหยุ่นของหัวข้อรายการวิชาต่างๆ ควรเปิดโอกาสให้เปลี่ยน
แปลงได้บางตามสมควร

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงหลักสูตร สรุปได้คือ

๑. หลักสูตรควรเปิดโอกาสให้โรงเรียนได้มีส่วนร่วมในแผนพัฒนาเศรษฐกิจ
และการปรับปรุงทางสังคมให้ได้ผลจริงยิ่งขึ้น โดยพยายามปรับปรุงหลักสูตรประถมศึกษา
เสียใหม่ เพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนมีประสบการณ์ทางเกษตร อุตสาหกรรม คหเศรษฐศาสตร์
และการปฏิบัติหน้าที่ทางสังคมได้ดียิ่งขึ้นโดยไม่ขัดต่อความเจริญองงามและวัฒนธรรมของ
ผู้เรียน

๒. หลักสูตรควรเป็นเครื่องกำหนดแนวทางที่จะใช้การศึกษาเล่าเรียนและกิจกรรม
ของเด็กในโรงเรียน ให้สอดคล้องกับงานพัฒนาชุมชน หรือแผนการปรับปรุงท้องถิ่นในด้าน
ต่างๆ เช่น การเพิ่มพูนรายได้ของครอบครัว การสุขาภิบาลในหมู่บ้าน การส่งเสริมองค์การ
ในชนบท การส่งเสริมและอบรมผู้นำในท้องถิ่น เป็นต้น ทั้งนี้โดยอาศัยโรงเรียนเป็นแหล่ง
กลางสำหรับการถ่ายทอดหรือเผยแพร่วิทยาการใหม่ๆ เข้าสู่ประชาชนในเขตนั้นๆ เพื่อให้
โรงเรียนมีหน้าที่สำคัญกว้างขวางออกไปถึงการส่งเสริมความเจริญในท้องถิ่นนั้นด้วย

๓. หลักสูตรต้องมีลักษณะยืดหยุ่น เพื่อสะดวกในการใช้และการปรับปรุงแก้ไขให้
ดีขึ้นเรื่อยๆ

๔. การสร้างรายการหรือส่วนประกอบของหลักสูตร ควรให้ประชาชน ครู
ศึกษานิเทศก์ ศึกษานิการจังหวัด ผู้ชำนาญการอื่นๆ และนักเรียนได้มีส่วนเกี่ยวของตาม
ความสมควร

๕. การปรับปรุงหลักสูตร ควรคำนึงถึงคุณภาพแห่งการดำรงชีวิตในลักษณะต่างๆ
ของประชาชนในเขตนั้นๆ ด้วย

✓ ๖. การปรับปรุงหลักสูตรหรือการวางหลักสูตรแบบใดๆ ก็ตาม ควรคำนึงถึงผู้เรียนในเรื่องวุฒิภาวะ ความสนใจ ความจำเป็น ในฐานะที่ผู้เรียนเป็นสมาชิกของท้องถิ่นนั้นๆ และเพื่อเป็นการเตรียมตัวเด็กเพื่อเผชิญชีวิตจริงในชุมชนต่อไป

สุมิตร คุณานุกร และคณะ^{๑๕} ได้กล่าวถึงเกณฑ์ประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ๘ หมวด แต่ละหมวดเป็นการประเมินผลโรงเรียนในค่านต่างๆ ดังต่อไปนี้ คือ หมวดที่ ๑ ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน หมวดที่ ๒ ปรัชญา ความมุ่งหมายและข้อผูกพัน หมวดที่ ๓ โครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ หมวดที่ ๔ การเรียนรู้ในค่านต่างๆ หมวดที่ ๕ บริการต่าง ๆ สำหรับนักเรียน หมวดที่ ๖ อาคารสถานที่และวัสดุอุปกรณ์ หมวดที่ ๗ การบริหารบุคลากร หมวดที่ ๘ ข้อมูลส่วนบุคคลของบุคลากร

หลักการย่อยในเกณฑ์ประเมินในแต่ละค่านของแต่ละหมวดเป็นหลักการที่มีไว้เพื่อให้บุคลากรในโรงเรียนทั้งฝ่ายบริหาร ชุกรการและสอนใช้เป็นหลักในการพิจารณาโรงเรียนของตนเอง แต่ละหลักการประกอบด้วยคำถามสองคำถาม คือ ระดับที่ผู้ประเมินเห็นด้วยกับหลักการและระดับของการปฏิบัติจริงในโรงเรียนโดยตอบเป็นค่าตัวเลขของระดับความเห็นด้วยกับหลักการ หรือการปฏิบัติจริง ๕ ระดับ (๕, ๔, ๓, ๒, และ ๑) แบ่งการสรุปผลประเมินออกเป็นสองตอนใหญ่ๆ คือ สรุปผลประเมินในแต่ละหมวด และสรุปผลประเมินรวมทั้งหมวดทั้งสองตอนจะเสนอผลเป็นตารางเส้นภาพ (Profile) เปรียบเทียบการประเมินครั้งที่หนึ่งกับครั้งที่สอง

ในส่วนที่เกี่ยวกับหมวดที่ ๓ โครงสร้างเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้^{๑๖} สุมิตร คุณานุกรและคณะ อธิบายไว้ว่า โครงการเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้เป็นสิ่งที่เชื่ออำนวยความสะดวกการเรียนการสอนเกิดผลดี และมีประสิทธิภาพตามปรัชญา และความมุ่งหมายของโรงเรียน

^{๑๕}สุมิตร คุณานุกร และคณะ, เกณฑ์การประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พัฒนาพานิชจำกัด, ๒๕๑๕), หน้า ๓ - ๕.

^{๑๖}เรื่องเดียวกัน, หน้า ๔๑.

ที่ได้ตั้งไว้ และเพื่อให้โครงสร้างที่สัมฤทธิ์ผลจะต้องมีการจัดบริการด้านวิชาการเป็นอย่างดี
ก็ การบริหารวิชาการที่คิโนโรงเรียนจะต้องมีการบริหารในด้านต่างๆ ต่อไปนี้ คือ หลักสูตร
และการสอน การปรับปรุงทางวิชาการ บริการวิชาการที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียนและกิจกรรม
เสริมหลักสูตร

การปรับปรุงทางด้านวิชาการ เพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ
โรงเรียนควรมีการปรับปรุงงานด้านวิชาการ ซึ่งมีหลักการสำคัญดังต่อไปนี้

- ๑. พิจารณาหลักสูตรในค่านักทุประสงค์ของรายวิชา เนื้อหาวิชาที่ท่องสอน
กิจกรรมที่จะนำมาปฏิบัติในการสอน เพื่อเสริมหลักสูตร
- ๒. พิจารณาแบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบโดยรอบคอบ
- ๓. คณะครูร่วมกันพิจารณาความเหมาะสมและความสมบูรณ์ของประมวลการสอน
- ๔. พิจารณาข้อสอบที่เคยจัดสอนมาแล้วว่า สอดคล้องกับความมุ่งหมายในราย
วิชานั้นๆ หรือไม่ เพื่อนำผลมาปรับปรุงการเรียนการสอน
- ๕. การปรับปรุงการสอนของครูให้เหมาะสมกับสภาพนักเรียนและสิ่งแวดล้อม
โดยนิเทศและอบรมครูให้รู้วิธีการใหม่ๆ

ในหมวดที่ ๔ การเรียนรู้ในด้านต่างๆ^{๑๗} ซึ่งเป็นการเรียนการสอนในแต่ละหมวด
วิชา ตลอดจนประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งหมดที่มีอยู่ในโรงเรียน สาระในหมวดนี้ควรจะ
ประเมินคือ ทฤษฎีของการเรียนรู้ ปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ หลักการสอนทั่วไป
และหลักการสอนเฉพาะวิชาซึ่งมีเกณฑ์ประเมินเป็นรายหมวดวิชา ประกอบด้วยการประเมิน
ผลการเรียนรู้ในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาอังกฤษ ภาษาไทย สังคมศึกษา
ศิลปศึกษา พลานามัย และหัตถศึกษา

จากการศึกษางานวิจัยต่างประเทศและหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓ พบว่า
สอดคล้องกับหลักการจากแผนพัฒนาการศึกษาระยะที่ ๔ (พ.ศ. ๒๕๑๐ - ๒๕๑๔) แผนการ
ศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๒๐ แผนปฏิรูปการศึกษาและนโยบายการศึกษาของรัฐบาลในเรื่อง
การให้ท้องถิ่นมีบทบาทพัฒนาการศึกษาให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
ผู้วิจัยจึงสนใจหลักการดังกล่าวนี้ จึงศึกษาว่าหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. ๒๕๒๓ ที่กระทรวง
ศึกษาธิการประกาศใช้ไปแล้วนั้น มีความสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น
หรือไม่ แค่นั้น เพียงใด

^{๑๗} เรื่องเดียวกัน, หน้า ๕๗ - ๗๗.